

Tür: İnceleme Makalesi

Gönderim Tarihi: 08.05.2019

Kabul Tarihi: 14.06.2019

Atf Künyesi: Yanardağ, M. F. ve Kundak, G. (2019). “Milli Kültür ve Tarihimize Hayat Veren Yazar “Sevinç Çokum” un, “Evlerinin Önü” ve “Rozalya Ana” Adlı Hikâye Kitapları Üzerine Bir Yapı İncelemesi”, *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2 (1), 84-102.

MİLLİ KÜLTÜR VE TARİHİMİZE HAYAT VEREN YAZAR “SEVINÇ ÇOKUM” UN, “EVLERİNİN ÖNÜ” VE “ROZALYA ANA” ADLI HİKÂYE KİTAPLARI ÜZERİNE BİR YAPI İNCELEMESİ

Mehmet Fetih YANARDAĞ*
Gülşah KUNDAK**

Özet

Bu çalışmada Sevinç Çokum'un kaleme aldığı "Evlerinin Önü", "Rozalya Ana" adlı hikâye kitapları yapı unsurları bakımından incelenmiştir. Sevinç Çokum, Türk edebiyatının 1970'te tanıştığı bir kadın yazardır. Hikâyelerinde, Türk sosyal yaşamı içerisinde kadının durumunu belirleyen unsurlar, kadın ve toplum birlikteliği içerisinde verilir. Bunun yanında, yaşlılık ve zamanı sorgulama da Çokum'un hikâyelerinde yer almaktadır. Yazar, bu konuların toplumsal sorunlarımız olduğunu düşünmektedir. Çokum'un, ailenin devamına da inanan bir yazar olduğu anlaşılmaktadır. Öykülerinde, dirençli, kendine güvenen, vefakâr kadınların yanı sıra küçük dünyalarında ruhsal sorunlar yaşayan kadınlara da yer vermiştir. Sevinç Çokum'un eserlerinde kullanılan zaman, aktüel zamandır. Çokum, hikâyelerinde geçmiş tarihle birlikte yağmaktadır. Geçmişine bağlı, maziyi unutmamış bir yazardır. Bir başka işleyiş yönü de kendi zamanında yaşayan insanları anlatırken onların geçmişle olan bağlarını ustalıklı okuyucuya aktarmasıdır. Eserlerinde, çoğunlukla toplumsal konulara ağırlık vermiştir. Türk toplumunun bugüne değin gelişinde etkili olan olumlu ve olumsuz bütün olaylar, geleneğimiz, maziden kopuşumuz, inançlarımız, yaşanan parçalanmalar, düşünce ufukumuzun değişmesi, yaşanan çıkmazlar ve bu sorunlara aradığı çözümlerin, onu yazmaya daha çok yönelttiğini kendisi söylemektedir. Sevinç Çokum'un hikâyelerinde, kişiler, alt ve orta gelirli insanlardır. İçinde buldukları yaşam şartları içinde anlattığı hikâyelerinde "milli unsurları" öne çıkarmıştır. Yazarın milli kimlikle bağlantılı olarak, vatan ve bayrak sevgisine de özel değer verdiği, bunları eserlerinde kutsal kavramlar olarak işlediği görülür. Sevinç Çokum, dil ve üslup açısından, Türkçeyi ustalıklı kullanması yönüyle ön plana çıkmış bir yazardır. Daha küçük yaşlardan itibaren büyüklerinin konuşmalarına dikkat etmesi ve benimsemesi onun dil ve üslubunda çok etkili olmuştur. Yazarlığının ilk yıllarında eski kelimelerden faydalanmayan yazar, bu düşüncesini daha sonra değiştirir. Mekân olarak en çok tercih ettiği yer İstanbul'dur. İstanbul doğumlu bir sanatçı olarak hemen hemen her eserinde mekân olarak İstanbul'u kullanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sevinç Çokum, hikâyede yapı, "Evlerinin Önü", "Rozalya Ana"

A Structure Study on the “Evlerinin Önü” and “Rozalya Ana” Story Books of the Author “Sevinç Çokum” Bringing Life to Our National Culture and History

Abstract

In this study, the stories “Evlerinin Önü”, “Rozalya Ana” written by the Sevinç Çokum were examined with regards to the structural elements. Sevinç Çokum is a female writer, who became well-known in the Turkish literature in 1970. In her stories, the factors determining the status of women in Turkish social life are given in the unity of women and society. Besides, questioning old age and time is also included in Çokum's stories. The author thinks that these issues have social problems. She is a writer who believes in the continuation of the family. In her stories, she includes resistant, confident, faithful women as well as women with mental problems in their small world. The time used in Sevinç Çokum's works is the actual time. Çokum, kneads the past with history in his stories. She is a writer who has not forgotten her past. Another aspect of the process is that she tells the reader about the people who live in their own time and skilfully conveys their ties with the past. In her works, she mostly focused on social issues. All the positive and negative events that have influenced the development of Turkish society to date, our tradition, our break with the past, our beliefs, the disintegration experienced, the change of our thinking horizons, the dilemmas experienced and the solutions she seeks to solve these problems, she says that they lead her to write more. In the stories of Sevinç Çokum, people are low and middle-income people. In his stories she tells in the living conditions they are in, she has highlighted the national elements. It is seen that the author also attaches special importance to the love of homeland and flag in connection with national identity and processes them as sacred concepts in her works. Sevinç Çokum is a writer who came to the forefront in terms of language and style with the skillful use of Turkish. The fact that she was paying attention to the speeches of the elders from a younger age and adopting them was very effective in her language and style. The author, who did not make use of the old words in the early years of her writing, changed her mind later. İstanbul is the most preferred place as a venue. As an İstanbul-born artist, she used İstanbul as a venue in almost every of his works.

Key Words: Sevinç Çokum, story structure, "Evlerinin Önü", "Rozalya Ana"

* Dr. Öğr. Üyesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Kahramanmaraş/ Türkiye.
E-Mail: fyaradag@hotmail.com, Orcid: 0000-0001-9903-542X.

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Kahramanmaraş/ Türkiye. E-Mail: gulsahbekmez@hotmail.com, Orcid: 0000-0002-0720-9144.

Giriş

Sevinç Çokum, 25 Ağustos 1943 tarihinde İstanbul Beşiktaş'ta dünyaya gelmiştir. Çokum da Sait Faik gibi bir İstanbul hikâyecisidir. Hikâyelerinin çoğu, çocukluğunu yaşadığı Beyoğlu semtinin sokaklarında geçmektedir. Buralar, her çevreden insanın oturduğu, bahçeli küçük evlerdir. Bu evlerde yaşayan insanlar, kanaatkâr, geleneklerine bağlı, kimseye karşı bir düşmanlık beslemeyen kadınlar, çocuklar, yaşlılardır. Bu insanlarda geçim derdi vardır. Hepsinin gönlünde şükür ve bir gün dualarının kabul olacağı umudu vardır. Bu tutumuyla Çokum, materyalist anlayışın karşısında olduğunu bir anlamda vurgulamaktadır. Karşısında olduğu bu anlayışa karşılık yaptığı sanata kendisi “milliyetçi sanat, milliyetçi çevre” adlandırması yapmaktadır. Onun bu anlayışla insanlarımızın resmini çizdiği eserleri hakkında, Yunus'un felsefesine benzediği, onun felsefesini sürdürdüğü görüşü hâkimdir.

Sevinç Çokum'un hikâyeciliği roman yazarlığından daha öndedir: “*Sevinç Çokum, sanki dünyaya hikâyeci olarak gelmiş bir sanatkâr olarak görünüyor. Sonradan yazdığı romanları, 'daha az güçlüdür', demek istemiyorum, ama üslûpta, derinleşmede, kendi mizaç ve tercihlerini (pek de lâfa dökmeden) ele verişte, şiiriyetini ve fantezilerini sindirmekte, hikâyelerini, kendisine daha yakın bulanlar çoktur.*”¹

Türk toplumunun bugüne değin gelişinde etkili olan olumlu ve olumsuz bütün olaylar, geleneğimiz, maziden kopuşumuz, inançlarımız, yaşanan parçalanmalar, düşünce ufukumuzun değişmesi, yaşanan çıkmazlar ve bu sorunlara aradığı çözümler onu yazmaya daha çok yöneltmiştir.

Sevinç Çokum, Türkçeyi ustalıkla kullanması yönüyle ön plana çıkmış bir yazardır. Yazarlığının ilk yıllarında eski kelimelerden faydalanmayan yazar, bu düşüncesini daha sonra değiştirir. Eski Anadolu Türkçesinden, Yunus Emre'den deyişler kullanır. Türkçemizi yaşatan ve dili kullanırken titiz olan yazar, Karaman Dil Bayramı'nda (2000) “Türkçeyi En İyi Kullanan Yazar” unvanını kazanmıştır. Kendisi, dili ve üslubu hakkında ise şunları söyler: “*Üslup bir bakıma kişilikten doğan bir şeydir. Bunu da yaşadığınız sürece ailenizden, çevrenizden gelen birikimlerle oluşturunuz. Benim yazarlığında iç konuşması olan ikinci bir ben vardır. Bu kişi yüksek perdeden atalarımın, anneannemin düzeninde ve perdesinde konuşur. Bu noktada samimiyet vardır, mizah vardır, taşlama, işneleme, istihza vardır.*”²

Sevinç Çokum, İstanbul'un Beyoğlu semtinde özellikle kadın ve çocukları temel alan hikâyelerle yazarlığa başlamıştır. Eğik Ağaçlar (1972), Bölüşmek (1974), Makina (1976), Derin Yara (1984), Onlardan Kalan (1987). Bu kitaplar birleştirilerek, Bir Eski Sokak Sesi (1993), Evlerinin Önü, Onlardan Kalan adlarıyla Ötügen Yayınları tarafından yeniden yayımlanmıştır. Rozalya Ana (1993) ve Beyaz Bir Kıyı (mekân Fas'tır 1998), Gece Kuşu Uzun Öter (2001) adlı kitaplarda hikâyelerini toplamıştır. İnci Enginün, bu küçük hikâyeleri, Memduh Şevket Esendal anlayışının devamı sayılabilecek nitelikte görmektedir ancak yazar, bu anlayışa ‘duygu’ da ekleyerek kendi üslubunu ortaya koymuştur.

Sevinç Çokum, Hece dergisinde, öykü yazmaya dair düşüncelerini şöyle anlatmıştır: “*Bir defa öykü yazmanın öykü anlatma yeteneğiyle birlikte doğduğunu ancak yazmanın çok daha başka bir tekniği, biçimi getirdiğini düşünüyorum. İyi bir öykücü ve iyi bir anlatıcıdır. İyi bir konuşmacı demiyorum, anlatıcı... Ve resim, müzik, mimari, tiyatro gibi sanatlarla ilişkisi olmayan birinin hikâyeci olabileceğini kestiremiyorum... Gecenin bir vakti oturuyorum, Robenson ıssızlığında yazmaya başlıyorum. Ne gelirse... o geliş önemlidir, o geliş bir yağmur tıptırtısı ve doluluğuyla olur ve bulur bizi. Buldu mu kelimeler yağmur dökülüşüyle iner; siz yakalayamaz, frenleyemezsiniz onları. Ne bir kalıp, ne ideoloji, ne plan ne kurgu.... Hayır... o parıltı yakalanmalıdır. Sonraki işleyişler bile o saf gelişi değiştirmemeli, o balkıyı söndürmemelidir.*”³

Şu sözleri ise sanatının bildirisi olarak alınabilir: “*Yazarlık bir arayıştır, demiştim. Can-mal-dünya üçlüsünün ve daha birçok dünyaların asıl sahibinin yarattığı her şeyi aramak... Görmek... Çirkinleşen bir*

¹ Kabaklı, 2006, s.557.

² Kocakaplan, Haziran 2003, s. 23.

³ Hece Dergisi, (2005), *Türk Öykücülüğü Özel Sayısı*, s: 367-368

dünyada, kavgaların, hırsların insan ruhunu alabildiğine kemirdiği bir çağda, kalıcı değerleri yaşamak... Bunlar benim sanat görüşümün belirli çizgileri..."⁴

Eserlerin İncelenmesi

1. Evlerinin Önü

Sevinç Çokum'un fikir ve duygu ağırlığını bir arada yansıttığı bir hikâye kitabıdır. 1980 öncesi bunalımlı günlerin ürünüdür. Toplumumuza dayanarak o günlerden kesitler sergilemektedir. O günlerden bugüne değin geçen zaman içerisinde insanımızı değerlendirmektedir. "Edirne Edirne", "Hüzün Gemileri", "Paşa Mahallesi", "Kardeşim Sen Misin", "Kadınca", "Makine", "Borçlu", "Alacaklı", "Galata Bahçeleri", "Ayrılıklar", "Sıcak Bir Oda", "Büyük Savaşın Sonra", "Derin Yara", "Evlerinin Önü", "Seni Tanıyorum", "Biri Ay Biri Yıldız", "Renkli Resimler", "Yol Göründü", "Nideyim", "Kimliği Bilinmeyen Kişiler" ve "Sarsıntı" olmak üzere 21 hikâyeden oluşmaktadır. Hikâyeler arasında bazen bağlantılar kurulmaktadır. Aynı şahıslar, başka hikâye içinde de geçmektedir. Genel olarak, o dönemin olaylı geçmesinden, eski İstanbul'a özlemden, İstanbul'a geldikten sonra tekrar göç etmek isteğinden, zamanın değişiminden, yaşlılıktan ve kadınların toplumdaki yerinden bahseden hikâyelerdir. Çocuk sevgisi, insanlara acımak, Allah'ın gücüne, vatan, tarih ve ahlakın üstünlüğüne inanmak gibi vazgeçilmez temalarını bu kitabında da işlemiştir.

1.2. "Evlerinin Önü" Yapı

a) Olay

Edirne Edirne hikâyesinde, yaşlandığı için ciğerleri yorulmuş, tükenmiş ve hasta olan Hasan Efendi anlatılmaktadır. Sıtma nöbeti geçirirken kızı Atıfet Hanım, onunla birlikte ölümü hissetmiştir. Onu bu halde gören torunu "Şamlı dede" ölüyor diye bağırır. Hasan Dede, doktor istememekte, okuyan olursa Kur'an istemektedir. Damadı Kazım Bey'i de yanına çağırır.

Yazar, hikâyelerinde değindiği hayat mücadelesi veren kadınları, başarılı kadınları bu hikâyesinde de işlemiştir. Edirne Edirne hikâyesinde, Atıfet Hanım, çalışan kadınları takdir eder. Ona göre hayat mücadelesinde kadın erkeğe destek olmalıdır. Avukat olan oğlu Cihan'ın, filoloji mezunu karısını çalıştırmamasına bir anlam verememektedir. Oğlu ileri görüşlüdür, hatta 27 Mayıs devriminden önce öğrenci-polis çatışmalarında "hürriyet hürriyet" diye sayıklayarak annesinin dizlerinde ağlamıştır. Yazar, "Cihan" örneği ile eğitilmiş kişilerin de kadına bakış açısının eğitimsiz biri gibi olabileceğini okuyucuya anlatmaktadır.

Yazarın milliyetçi ruhu hikâyesine yansımaktadır. Yazar, milliyetçilik ruhunu Hasan Efendi tipinde öne çıkarmaktadır. Ancak anlatımına, kahramanın savaşta verdiği mücadeleyi de eklemektedir. Çünkü Hasan Efendi bir Arap olsa da Türk topraklarında mücadele etmiş ve son nefesini Türk topraklarında vermiştir. Milliyetçiliğin sadece Türk doğmakla olmadığını, bu vatan uğruna verilen değeri ve mücadeleyi gözler önüne sererek göstermiştir.

Hastanedeki Hasan Efendi, kızı Atıfet'in kendisini beğenmeyip "biraz medeni ol" dediğini hatırlar. Arap oluşunu kabul etmeyip anne tarafının Kafkas oluşunu sürekli ekler. Oysaki Hasan Efendi, cephede Beyrut bombalandığında, o, Türklerin, Trablus Müslümanlarıyla birleşerek İtalya'ya karşı koyma çabasına giriştikleri günlerde askere alınmıştır. Hastane koğuşundaki arkadaşı Boyacı Niyazi'den ölmeden önce Kelime-i Şahadet getirmesini istemiş ama o getirmedi "Ben gidiyorum Allahısmarladık" dedikten sonra ölmüştür. I. Dünya Savaşı'nda asker olan Hasan Çavuş, Romanya Cephesi'nde yaralanmıştır. Hasan Efendi, Süveyş bozgununu hatırlar. Ordunun başındaki Şükrü Paşa, Edirne'yi savunmuştur. Orada mücadele

⁴ Kabaklı, 2006, s.558

ederken Araplar, “Edirne Edirne” türküsünü çokça söylemektedir. Hasan Efendi, bu türküyü torunlarına bile öğretmiştir. Hatta son nefesinde bile bu türküyü mırıldanırken ölmüştür.

Hüzün Gemileri'nde Öğretmenler, öğrenciler tasvir edilir: "Kimi öğretmenin yüzü aydınlık, övünçlü, pembe, sağlıklı... Tırnakları bakımlı ve temiz."⁵ dedikten sonra 'hoca' kelimesinin falakayı hatırlattığını söylerken diğer yandan: "Cumhuriyet öğretmenin çocuğun kulak memesine batan tırnakları ne kadar medenidir..." diyerek eski anlayış ile ifade ettiği yeni anlamı karşılaştırır.

Bu hikâyede gelenek ile günümüz müzik anlayışı da karşılaştırılmıştır. Hikâyelerindeki alegorik ifade ile bu kez Doğu ve Batı müziğini ele almış ve geleneğin geri planda kalışını şu ifadelerle anlatmıştır: "Cebindeki Beethoven'i, Vivaldi'yi, Mozart'ı masaya boşalttı. Ötekiler masaya eğilip, kopkoyu bir karanlıkta ağlayan Itrî'yi gördüler. Sevgi Sevim yeniden cebine koydu onları."⁶ Gökhan Öğretmen, Vivaldi'yi dinlerken beğenir, fakat aklına kahvede ud çalan Fethi gelir. Onu dinlerken kendinden geçtiğini anımsar.

Paşa Mahallesi adlı hikâyede, Yunanistan'a göç eden bir Rum olan Katina'nın hayat hikâyesini anlatmaktadır. Katina, giderken tarih kokan evini öğrencilere bırakmıştır. Abidin, İhsan ve Cemil orada kalırlar. Cemil, bu paşa konağında daha önce kimlerin barındığını merak eder. Cemil'in odasında soba yanmadığı için üşür ama bu üşüme başka bir üşümedir. Cemil, babasını hiç bilmediğini, Fikret Bey'in, acıyarak kendisini yanına aldığını anlatır. Soba alınır, fakat Cemil, ağlamaya başlamıştır.

Toplumun her kesiminden insanın hayatına dokunan yazar, geçim sıkıntısı çeken insanları da konu edinir. Çalışmak zorunda olan Dilara'nın çalıştığı konaktaki paşanın kızı Vasfiyye'nin ve bir yabancı okulda okuyan kızının yünlülerini, ipeklilerini dikmeye de devam etmektedir. Bu sırada, kızı Nevin'in hastalığı ilerler. Ev sahibi Ferhunde Hanım, onlara yardım eder. Dilara Hanım, temizliğine devam ederken kızı için endişesi de devam eder. Korktuğu başına gelir ve Nevin son nefesini verir. İki farklı hayatın yani Dilara Hanım ile Nevin'in çektiği sıkıntılar ve çalıştığı evdeki insanların refah içindeki yaşantısı gözler önüne serilir.

Kardeşim Sen Misin adlı hikâyede, *Paşa Mahallesi*'ndeki Cemil'in hayatı anlatılır. Cemil, defter tutmak için bir pastanede işe başlayacaktır. Orada kalacağı için odasını boyaması, temizlemesi istenir. Cemil, bir an mutlu olur. Hem okuluna engel olmayan bir işte çalışacak hem de kalacak yeri olacaktır. Köşkün sahipleri Mösyö ve Matmazel'in karşısında kendini kötü hissederken keşke “Fikret Babası ile hiç ayrılmaysaydı” diye düşünür.

Mükerrem, Ruhi ile birlikte. Balolarda, güzel kıyafetlerle, makyajlarla vaktini geçirir. Telefonda bir ses onu rahatsız ederek "O kafeste mesut musun?" diye sormaktadır. Mükerrem, Cemil'i benimsemiştir. Hatta Ruhi'nin kendisinden sıkıldığını, ondan ayrılıp iki kardeş birlikte yaşayabileceklerini söyler. Cemil duygulanır fakat arkadaşları Abidin ile İhsan'ın güceneceğini, birbirlerine alıştıklarını söyleyerek reddeder. Bir taraftan da şimdi hayatta olmayan Fikret'in gerçek babası, Mükerrem'in de kardeşi olduğunu düşünmektedir. Onları çok sevmektedir.

Kadınca adlı hikâyede, hem Nemide hem de annesi toplum baskısından kurtulmak için Nemide'yi, dul bir adamla gözü kapalı evlendirirler. Nikâh töreninde dahi isteksiz görünmekte devam etmektedir. "Sevgisini hiç belli etmeyen, hep bir duvar ardından bakan, serseriliğini ıslığıyla, köşebaşlarındaki şakalaşmalarla yansıtan birini sevmek isterdi. Nikâh töreninde, o kalabalığın arasında bile bunları düşünüyordu."⁷ düşüncesine yer verirken evlendiği manifaturacı Kenan'ın ikinci evliliği olduğu belirtilmektedir. Nemide'nin annesi ise damadından çok memnundur. Piraye de eşinden ayrılmıştır. "Bence kadın erkek arasındaki eşitsizlik, bir süre daha toplum kuralları çıkmazında sürüp gidecek. Ama hep devingen, sancıyan, içeriğinde yadsınılmaz bir özgürlük yatan arayışlarımız, bu eşitsizlikten hız alacak."⁸ düşüncesine yer veren yazar, kadınların zengin bir hayat sürsün ya da sürmesin her durumda eşleri

⁵ Çokum, 2002, s.26

⁶ Çokum, age., s.28

⁷ Çokum, age., s.64.

⁸ Çokum, age., s.67.

tarafından küçük görüldüğünü vurgulayarak, çocuklarında bunu görmemek için çaba gösterecekler de aynı durumların oluştuğuna da dikkat çekmektedir.

Makine adlı hikâyesinde, iş kurmak için Almanya'ya gitmeyi düşünen birini anlatır. Rıfkı Ağabeyi gibi girdiği her işi başarısızlıkla sonuçlandırmak istemez. Cebinde, dayısının telefonunu verdiği Batı Almanya'daki "Seitz" şişe yıkama ve doldurma tesisinin numarası vardır. Böylesi işlerin makinaları için de sermayenin gerektiğini yeni öğrenmiştir. Kazım Ağabeyi, Almanya'da tamircilik yapmakta üç çocuğunu geçindirmektedir. Ağabeyine dair hatırladığı tek şey, sürekli borcunun olmasıdır. Kazım Ağabeyi ortaklık teklif etmiştir. Makinasını alacaklar ve "Şenkola" markasını icat edeceklerdir. Ağabeyine bu konuda pek güvenirse de "Şenkola" adı ona cazip gelmektedir. Bir sonraki firma "Hobart" kaynak makinalarıdır. Sermaye olsa yabancılardan patenti alınabilir. "*Demek ki gâvursuz bir iş görülemez bu memlekette*"⁹ diye düşünür. Adil, Rıfkı Dayı'nın dükkânına yaptığı icadını getirir. Bu makinanın adı "Hoşkola"dır. Reklam makinası yaptığını söylese de makinayı kabul ettiremez. Adil'in hevesi kırılır. Sonra umutsuzca eski hayatlarına devam ederler. Bu hikâyede, sanayileşmenin ülkeler arasında nasıl uçuruma yol açtığına da değinilmiştir. Avrupa ülkeleri icat eden, sermaye koyan gelişmiş ülkelerdir. Türkiye'deki örneğinde ise icat etmekle meşgul Adil'in hayalleri, sermayesini bulamayınca suya düşmüştür.

Borçlu adlı hikâyede ise emekli bir tarih öğretmeni "...toprağın kokusunu, toprağın neş'esini, içine kapanışını, somurtuşunu ve dışa dönüp haykırışını, dirilişini anlatamadım öğrencilere. Duyuramadım. Kocaman bir savaş meydanında, kılıç, kalkan seslerini ve mızrakları, yayları anlatamadım. Tabancayı daha çok sevdi çocuklar. Karım kolej mezunu. Oğlum Amerika'da. Kızım Fransa'da. Bu toprağa borcum büyüyor." ¹⁰ ruh halini kendi kendine böyle anlatır. Tarihimizi her fırsatta hatırlatmaya ve geçmişimize sahip çıkmaya davet eden yazar, *Borçlu* hikâyesinde de bu düşüncesini işlemiş, emekli tarih öğretmeni örneği ile bu vatana borçlu olduğumuzu vurgulamıştır. Çokum'un en çok değindiği konulardan olan "yaşlılık" evresinin insanın düşüncelerinde ne gibi değişikliklere yol açabileceği, gençlikte bilinmeyen kıymetlerin yaşlılıkta anlaşıldığı üzerinde de durulmuştur.

Alacaklı hikâyesinde de hayatın devamlılığı ve yaşlılık üzerinde durulmaktadır. *Alacaklı* hikâyesinde, Hüsnü Dede ile torununun deniz kıyısına gittikleri anlatılırken dede-torun ilişkisi gözler önüne serilmektedir. Gemilerin dönüşü, Hüsnü Dede'ye Mondros'u hatırlatmıştır. Bunun yanında Kurtuluş Savaşı ile birlikte Kırım ve Balkan olaylarına da yer verilmiştir. İngiliz gemilerini görür gibi olan dede, sinirlenir. Ölümün yaklaştığını vücudunda hissetmektedir. Deneyimlerine de yer verirken "*Ateşi yanarsan, düşmanı yenersen anlarsın.*"¹¹ öğütünde bulunur. Ayrıca hikâyenin son bölümünde, torununun soruları Hüsnü Dede'nin zihninde kendi yaşadıklarıyla birleşirken yazar hikâyeye son verir.

Galata Bahçeleri'nde, hikâyenin başında, yağmur yağarken elini uzatan İsmail'i gören Rasim Efendi'nin, kendi çocukluğunu onda gördüğünden bahsedilmektedir. Lakabı Defineci olan Rasim Bey, Siirtli çocukları seyretmektedir. Karısı, "*Kapıcılarla, köylülerle doldu mahalle. Çocuklarını kedi yavruları gibi salıveriyorlar. Ah Rasim Efendi ah! Demircilik işini ilerletseydin, kahvelerde, kumarlarda vaktini harcamasaydın, bu mahalleye tıklıp kalmazdık.*"¹² şeklinde düşüncelerini söylemektedir. Bunaldığını her fırsatta dile getirirken, bir gün dayanamayıp kızının ve damadının yanına taşınacağını belirtmektedir. Defineci Rasim, define bulamasa da umutlanmayı öğrenmiştir. Bu yüzden eli boş dönse de yine aramaya çıkmaktadır.

Ayrıllıklar hikâyesinde, ağaca kazınan isimlerden "Rozita" ismi kahramanımızın gözüne takılır. Bu bir Rum ismidir ve aklına çocukluğunda ele avuca sığmaz, oyunları bozan Rozita'yı getirmiştir. Ansızın bir şeylerden korkarak kaçtığını, bu yüzden hem acımasız hem korkak olduğunu söylemektedir. Sonra çocukluğundaki bir diğer isim olan Ayhan aklına gelmiştir. Binbaşı olan Ayhan, artık sonsuzluğu tatmaktadır. Geçmişteki anılardan, tekrar yaşadığı ana dönen Halim Bey, karısı Nuran Hanım ile deniz kenarına indiklerinde, dünyadaki bütün milletlerin aynı dili konuşmasının ne kadar da güzel olacağını düşünür. Bunu kardeşçe ve huzur içinde yaşamak için istemektedir. Doktor Boğos ise Ermenidir. Halim

⁹ Çokum, age., s.81.

¹⁰ Çokum, age., s. 91-92.

¹¹ Çokum, age., s.102.

¹² Çokum, age., s.106.

Bey, "Batı bugüne kadar bir sinsî ağrısı çeker görünerek, neler yapmış, neler yıkılmıştı... Yazık ki İsa, yalnızca duvarlarda kalmıştı. Oysa İslamiyet bir kendini koruma savaşındaydı."¹³ şeklinde düşünmektedir. Manevi değerlere eskisi gibi saygı gösterilmediğinden yakınmaktadır. Doktor Boğos ise "Bunca insan alt tarafı bir toprak için döğüşür? Mazhar Osman, doksan dokuz eli dışarda, yalnız biri içerdedir demişti çok doğrudur."¹⁴ derken toprağın onun için bir anlam ifade etmediği anlaşılmaktadır. Nuran Hanım, kızının ve oğlunun Amerika'da okuduğunu hatta oğlunun orada kalabilmek için Amerikalı bir kızla evlendiğini ve onu çok sevdiklerini anlatır. Yazar, farklı milletlerden insanları göstererek onların düşüncelerini aksettirmiştir. Bu toprakların bir Türk ile bir yabancı için aynı değerde görünmediğini anlatırken diğer hikâyelerinde olduğu gibi çocuklarını yurtdışında okutma ve orada bırakma davranışının yeni bir durum olduğundan bahsedilmektedir.

Sıcak Bir Oda adlı hikâyede, eşini kaybeden Bekir Efendi anlatılır. Eskiye duyulan özlem anlatılırken, aynı zamanda Çokum'un hikâyelerinde konu ettiği, yaşlanınca çocuklarının yanında bir sığıntı gibi kalmayı istemeyen baba profili tekrar çizilmiştir.

Büyük Savaşın Sonra adlı hikâyeye konu edilen Olga, dikiş makinasında çocuk elbisesi dikmektedir. Olga küçük kızı çok sevmiştir. Dükkânda küçük kızın dikkatini çeken rengârenk bütün kutuları açarak göstermiştir. Çocuk camekândaki mavi iğneyi ısrarla istemiştir. Onu çocuğun yakasına takarken ağlamamasına annesi çok şaşırır. Olga'nın babası hayatta değildir. Artık babası olarak "herkesin babası" dediği haçı göstermektedir. Olga evleneceği için kendi gelinliğini dikmekle meşguldür. Küçük kız, evlenince bir daha dükkâna gelmeyeceğini bildiği için evlenmesini istememektedir. Küçük kız bir yandan da "herkesin babası" ifadesine bir anlam vermeye çalışmaktadır. Zaman ilerledikçe ondan yeni haberler gelmeye başlar. Annesi ölmüş, kocasından ayrılmış, Yunanistan'a yerleşmiş ve Olga ölmüştür. Çokum'un farklı din ve milletlerden insanları konu ettiği bir hikâyesidir.

Derin Yara adlı bu hikâyede, bir yazarın kitabını yarım bıraktığı yerden tamamlamaya başlayacağını anlatırken bir yandan da aile bağlarının önemini, sevmenin ve sevilmenin hayatı nasıl etkilediğini anlatmaya çalışmıştır.

İskeleye yanaşan bir vapur tasvir edilir. Turan, parkın tozlu yeşilliği arasından geçerken gözleri babasını arar ama göremez. Babasının balıkçılardan biri de olabileceğini düşünür. Babası Oğuz Bey, gerçekten de onlar arasındadır. Babası ise zaten emekli olan birinin başka nerede bulacaklarını sorar. Balıkçılar onun kitap yazmasını, kendileriyle sohbet etmesini anlatırken Türkçelerini incelttiğini söylerler. Turan artık kitap yazmadığını söylediğinde nedenini de "gemilerinin batması"na bağlamıştır. Turan, babasının burada kendini mutlu hissettiğini anlamıştır. Eskiden de öğrencileriyle şakalaşır, konuşur. Şimdi burada da sevilmesi, onu buraya bağlamıştır. "Şu Vatan Sevgisi" adlı kitabının çıkacağı anları hatırlarlar. Birden ailenin üyeleri aklına gelir. Onlarla görüşmeyeli epey süre geçmiştir. Onlar tarafından sevilmediğini düşünür. Turan, babasının kitabını bitirmesini isterken, Oğuz Bey, kaleme küstüğünü belirtir. Oğluyla eve dönerken kitabına kaldığı yerden devam etmeye karar verdiğinde Turan buna çok sevinmiştir.

Evlerinin Önü, adlı hikâyeye, kitaba da ismini vermiştir. *Evlerinin Önü*, adlı hikâyede, Musa, dükkânda kalmaya başladığında Tahir Usta ile karşılaşır ve Tahir Usta onu evine götürür. Kaldığı evde birçok kiracı vardır. Bodrum katında bahçeye açılan mutfakta kalmaya başlar ama kaldığı iki yıl boyunca Tahir Usta'nın babası ona bir türlü alışmamıştır. Tahir Usta onu bırakmamış, bir mesleği olsun isteyerek demirci ustasının yanına vermiştir. Okuyan çocuklara gıpta ile bakarken, Tahir Usta, onun da kendi çocuklarını okutacağını söylemiştir. Musa'nın oğlu Ali, polis olduğunda çok mutlu olmuşlardır. Ali'nin doğduğu zamanlara doğru gittiğinde, isminin Ali ya da Ahmet olsun diye rüyasında gördüğünü hatırlar. Ona oyuncaklar alamamış, elinde tahtadan, kâğıttan oyuncaklar yapmıştır. İmkânı olan zengin çocuklara göre çok daha mutlu bir çocukluk geçirmiştir. Aynı zamanda haksızlıklara karşı boyun eğmeyen tavrı da babasını sevindirmiştir. Yazar, memleketin durumunu anlatırken Musa şöyle konuşur: "Bir şeyler çok bu memlekette, bir şeyler az. Yanlıklar çok, doğrular az. Diyorum ki, ne çok müfettiş, ne çok amir, memur var... Binalar, binalar, binalar... Yollar... Kim bekliyor, neyi bekliyor, nasıl teftiş ediyor? Sonra iş adamları..."

¹³ Çokum, age., s.112.

¹⁴ Çokum, age., s.115.

Tırnakları cilalı, gömlekleri ipek. Ellerinde seyahat çantaları. Gider gelirler, gider gelirler. Geniş aile, sülaleler... Kimisi soydan görme, kimisi sonradan. Birinin babası hamalmış, semeri duvarda asılıymış. Ne fark eder? Mahkemede, mektepte, dairede çibanbaşları, kan dönmesidir bu. Cemal'in dediği doğru. Kan dönmesidir. İşte bu kadar."¹⁵ Hikâyenin sonunda Ali, silahlı saldırıya uğramış ve öldürülmüştür. Tekrar hikâyenin başına dönüldüğünde, yaşlı Tahir Ağabey bunları dinlediğinde "Başın sağ olsun" demekten başka söyleyecek söz bulamamaktadır.

Seni Tanıyorum adlı hikâyede, hastane koğuşunda ziyaret gününü anlatarak başlamaktadır. Abdurrahman Usta'yı gelini, torunları, Müslim ziyarete gelmiştir. Diğer yataktaki yaşlı hasta ise gözleri kapıda torununun gelmesini beklemektedir. Adı Âdem olan on yedi- on sekiz yaşlarındaki torunu geldiğinde yaşlı hastanın yüzü gülmeye başlar. Abdurrahman Usta, Müslim'e, Âdem'e sahip çıkmasını, hemşerisi olduğunu söyler. Âdem sarı benizli, çelimsiz, yüzünde taşıdığı ağır yükün ifadesi olan bir gençtir. Müslim'e babasının Almanya'da olduğunu, üç kardeşten en büyüğü olduğunu, lise üçe geçeceğini ama çocukluğunu yaşayamadığını anlatır.

Biri Ay Biri Yıldız adlı hikâyede, Müslim ile Cezmi'nin karlı bir havada üşürken onların diyaloglarıyla hikâye başlamıştır. Yazar, Müslim'in fakir olduğunu belirtirken, onun yeni aldığı paltosunu eski ayakkabısına yakışmayacağı için o karlı havada bile giymediğinden bahsetmiştir. İstanbul'da iskelede akşamın son vapuruna bindikten sonra aralarındaki konuşma devam etmektedir. Müslim, yeni paltosunu tekrar anlatırken diğer arkadaşlarının da görünce çok şaşıracağını söylemektedir. Cezmi kitap yazacağını anlatırken destanlardan, Üçoklardan, Bozoklardan, Ergenekon'dan bahsedeceğini vurgulamaktadır. Bunu, bir iş bulunca yazacağını yoksa fakülteyi bitirmeden ve iş bulmadan yazamayacağını söylemektedir. Yazar, hikâyede İstanbul'da Hüsnü Yusuf Mahallesi'ndeki Müslim ve Cezmi'yi anlatırken geçim sıkıntısı içindeki insanları ele almıştır. Bir taraftan da Abdurrahman Usta gibi, Naime Teyze gibi yardımsever kişilerin buraları güzelleştirdiği belirtilmektedir. Bunu anlatırken akşam vakti karlı bir günde vapurdan görülen ay ve yıldızın ışıkları simgesel bir şekilde tasvir edilmiştir. Yüzlerine geçim sıkıntısının hüznü düşen bu insanlar, hayatlarını bir şekilde devam ettirmeye çalışmaktadırlar.

Renkli Resimler, adlı hikâyede, Esmâ renkli fotoğraf makinesine sevinmektedir. Esmâ'nın kardeşi Halil, Rüstem'in resmini çekmek istese de Rüstem, mutsuzluktan isteksiz görünmektedir. Rüstem ve Esmâ gözleri yolda İsmail'i beklemektedir. İsmail fakültede okumaktadır. Anlatılanlara göre dönem olayları içine karışmış bir genç olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan yurtdışında çalışma meselesine değinilir. Halil Almanya'ya gitmiş ama döneceği zaman gelini terk etmiştir. Rüstem işçidir. Her zaman memlekete bir özlem vardır. Halil ve Necmiye sürekli fotoğraflarını çekmek isteseler de Rüstem ve Esmâ, İsmail'in dönüşünü beklerler. Fakülte önünde vurulmasından endişelenirken, İsmail akşam olunca kapıda görünmüştür.

Yol Göründü hikâyesinde geçim sıkıntısı içinde kendi yaşamlarından zevk almaya çalışan insanları konu edinmiştir. *Yol Göründü* adlı hikâyede, Kısmet Hanım'ın kocası Atıf Bey'in maddi durumu iyi olmadığı halde onu sevdiği için zengin bir adamı reddedip onunla evlenişini anlatır.

Nideyim adlı hikâyede ise kızı, Sezai Bey'e, annesine, kendisinden de mektubuna selam yazmasını isterken; Sezai Bey, yakınlarına göndereceği kırık dökük heykeller arasından Nike heykeline gözü takılır. Kanatlı kadın, zaferin habercisi anlamındadır. Daha sonra yanında çalışan Yakup Efendi'nin çocukları Kevser ve Hasan gelirler. Onlara meyve ikramında bulunurken karşısında da oğlu ve kızı, arkadaşlarıyla havuzda yüzmektedirler. Yakup Efendi dertlidir. Oğlu Hidayet'in resmine bakarak iç çeker. Hidayet, deniz eridir ve tezkeresini daha almamıştır. Yakup Efendi her zaman çocuklarını bu vatan için verilen mücadeleyi anlatmıştır. Şimdilerde ise onlara karşı durmalarına bir anlam verememektedir. Şimdilerde tek düşündüğü şey, Hidayet'in tezkeresini alıp dönmesi ve kızının liseyi bitirmesinin ardından çocuklarını alarak İstanbul'dan göç etmektir. Bir yanda ise bahçe havuzunda Sezai Bey'in çocukları, arkadaşları ve Peri Yengeleri ile vakit geçirip dans etmeleri görülmektedir. Hukukçu Sezai Bey hayatlarını sorgulamaktadır. Şimdi profesör olmasını bir yana bırakıp geçmişle şimdiki zamanı karşılaştırır. Kendi çocukları ne kadar rahata alışmışsa, Kevser ve Hasan onlardan bir o kadar farklıdır. Yakup Efendi ile tanıştıkları zamanı

¹⁵ Çokum, age., s.156-157.

hatırlar. "Ben ona satranç öğretmiştim, o da bana saz çalmasını." ¹⁶ der. Eski zamanları yâd ederken şimdilerde hiçbir şeyin tadının olmadığını düşünür. Şimdi bunları, karısı, bir psikolog olarak açıklamaya çalışsa başaramayacaktır. Çünkü onun kendi kendisini dahi tanımadığını düşünmektedir.

Kimliği Bilinmeyen Kişiler adlı hikâyede işçilerin yaşamından bahsedilmiştir. Tekel fabrikasından yüzlerce işçinin çıkarıldığı belirtilerek Tevfik Öğretmen'in de öldürüldüğünü söyler. Radyodaki haber, "kimliği belirsiz kişilerce vurulan" birinden bahsetmektedir. Hikâye boyunca Salih ve Hüseyin şahıslarının etrafında dönem olayları ve radyoda verilen kimliği belirsiz cinayetlerin haberine vurgu yapılmıştır.

Sarsıntı adlı hikâyeye, bahar mevsiminin tasviri ile başlamaktadır. İflasın eşiğinde bir baba ve üzüntüsü yüzüne yansıyan bir anne anlatılmaktadır. Ardından Selma, Müjgân ve İlknur'dan bahsedilmektedir. Selma kütüphaneye gitmekte, Fahrettin sahaftan kitap almaktadır. Sonra İlknur, Ramiz Bey'i hatırlamıştır. Ara sıra gittiği bu ev satılmıştır. Onun çocuklarıyla oynadığını, Ramiz Bey'in ud çalışını, kendisine olan sevgisini hatırlamıştır. Ardından çarşı tasviri yapılırken eski İstanbul havasının kalmadığına değinilmiştir.

b)Şahıs Kadrosu

Edirne Edirne adlı hikâyesinde Hasan Efendi'nin savaş yıllarında verdiği mücadele ve sonrasında kurmaya çalıştığı aile kurumu anlatılmaktadır. Hikâyenin kahramanı Hasan Efendi ile Salime Hanım'ın evliliği, kızın annesinin evliliğine yaptığı itirazlara rağmen yapılan bir aşk evliliğidir. Hasan Efendi'nin karısı Salime Hanım, Fransız okulunu bitirmiş biridir. Zamanında çok güzeldir. Hasan Efendi Arap olduğu için anne Fitnat Hanım evliliklerine karşı çıkmıştır. Fakat Salime Hanım onu dinlemez ve evliliği gerçekleştirir. Atıfet Hanım, Hasan Efendi'yi Arap olduğu için damadı olmasını istememiştir ama o, büsbütün Arap değildir, annesi Kafkas Türklerindedir. Hikâyede yazarın anlattığı Hasan Efendi'nin son nefesini verme sahnesinde yanında ailesi vardır. Sıtma nöbeti sırasında Salime Hanım, kızını Atıfet Hanım, torunları Nihal, Peri ve Cihan'ın sesleri işitilmektedir. Hasan Efendi I. Dünya Savaşı'nda kanının son damlasına kadar mücadele vermeyi göze almıştır fakat eski günleri anarken şehitliğin kendisine nasip olmadığından bahsetmektedir.

Hüzün Gemileri adlı hikâyenin kahramanları öğretmenlerdir. Leyla Öğretmen, sorgulayan gözlerle kimi zaman çocukları izlerken anneleşir. Şaşkın sevgisi her hücrelerinden fışkırmaktadır. Aslıhan Öğretmen, bir gün göremediği çocuklarından yüzyıldır uzaktaymış gibi hissederken, Ayhan Öğretmen, kâğıttan gemi yapar. Art arda yaptığı bu gemilere Aslıhan "Hüzün gemileri" adını verir.

Lale'nin ailesi tasvir edilirken, evin en büyüğü olan babaannesi, maziye ve geleneği temsil etmektedir. Lale'nin babaannesi bir köşede oturup tespah çeker, emekli olan babası sürekli evde, soğuk, suskun ve uzaktır. Lale'nin ailesi diğer öğretmen arkadaşlarından farklıdır. Babasından ve ağabeylerinden sık sık dayak yer. Lale, öğretmen olduktan sonra onlar, uysal, sevimli, mutlu görünüşlere bürünürler.

Hüzün Gemileri'nin Lale'si para için kendisinden yaşça çok büyük biriyle evlenir. Sevdığı adamı parası olmadığı için terk ederek kendince mantık evliliği yapmış olur. Sibel Öğretmen ise Avukat İlhan Bey'in biricik kızıdır. İlhan Bey, kızına hiçbir şeyin eksikliğini duyurmak istemez. Çokum'un eserlerinde Batı'yı örnek alan ve tahsilli ebeveynlerin kızları baskıdan uzak, daha çok sevgi ortamında büyür. Lale ve Sibel'in hayatlarındaki farklılık da bu düşünceyi desteklemektedir. Sibel, öğretmen olduktan sonra evlenir. Çokum, farklı kadın hayatlarına değinirken "mantık evliliği" konusuna da değinmiştir. Sibel kendisini seven ama parasının olmadığına inandığı Yılmaz ile değil, kendisinden yaşça büyük biriyle evlenmiştir. Bu farklı hayatların bir arada olduğu okulda hayat devam etmektedir. Yazar, özellikle kadınların hayatları üzerinde durmuştur. Sevinç Çokum, kadın duyarlılığını çağdaş Türk hikâyesine kazandıran önde gelen yazarlardan biri olmuştur: "*Kadınların önemli korkularından birisi olan zamanın akışı ve yaşlanma Çokum'un hikâyelerinde daha çok değişen zaman ve kaybolan güzellikler olarak kendini bulurlar. Yazarın*

¹⁶ Çokum, age., s.202

bu temalar etrafında çizdiği kadın tipleri ise geleneksel Türk sosyal hayatı ve bunun içinde yaşayan kadına uygun olarak itaatkâr, sabırlı ve isyanı düşünmeyen kadınlardır.”¹⁷

Paşa Mahallesi adlı hikâyede, bir Rum olan Katina'yı ele alarak başlar. Kocasını öldükten sonra bütün malını mülkünü satıp Yunanistan'a giden Rumlardan biri de odur. Toplumun her kesiminden insanı işleyen yazar, toplumsal sıkıntılara da değinir. Geçim derdine düşen Dilara, bir yandan da hasta kızının iyileşmesi için mücadele veren bir kadın karakterdir. Dilara Hanım, sekiz on katlı binalara temizliğe giderken büyük kızı Nevin de ona yardım etmektedir. Bu yollarda, çiçekçilerin, turşucuların, leblebicilerin, tramvaya alınmayan askerin, pencere kedisinin, futbolcuların, kömür deposunun, ekmek karnesinin, Dilara Hanım'ın geçtiği bölümlerde üzerinde durulur ve tasvir edilir. Geçim sıkıntısı yaşayan insanların portresi çizilmiştir. Nevin'in yüzüne hastalığın rengi iyice yerleşmiştir.

Kardeşim Sen Misin adlı hikâye Paşa Mahallesi adlı hikâyede geçen Cemil'in hayatını konu almıştır. Cemil, babasını tanımamış, ona Fikret Bey sahip çıkmıştır. Fikret Bey, merhametli ve iyi bir insandır. Fikret Bey, uysal, söz dinleyen, radyo haberlerini kaçırmayan, gazete okuyan, yemek yapan, bulaşık yıkayan bir emeklidir. Kızı Mükerrerem'i evli bir adamla birlikte oturduğu için bağışlamamaktadır. Yine de “rahatı iyi midir?” diye düşünür. Toplumu yansıtan kahramanlar seçen yazar, bu hikâyede de toplumu temsil eden kişiler seçmiştir.

Kadınca adlı hikâyesinde, annesinin istediği biriyle evlenmek zorunda kalan Nemide'den bahsetmiştir. Nemide kocasından ayrılmıştır. Annesi Piraye de eşinden ayrılmıştır. Piraye, eşi Namık'tan bahsederken ince biri olmadığından, ekmeğini başına kalktığından dem vurur Yazar, Piraye'nin kızının Fransız mektebinde okuduğunu da belirtmektedir.

Makine adlı hikâyesinde iş kurmak için Almanya'ya gitmeyi düşünen bir kişinin başından geçenler anlatılır.

Yazar, *Borçlu* adlı hikâyede, kendini vatanına ve milletine faydalı bir nesil yetiştirmeye adanmış tarih öğretmeni Naci Bey'in, tüm çabasına rağmen yaşadığı hayal kırıklığına şahit etmektedir. Kendi ailesini bile doğup büyüdüğü topraklarda tutmayı başaramamış ve bu yüzden kendini vatanına borçlu hissetmiştir. Naci Bey, bir tarih öğretmeni olarak en çok Fransız İhtilali'ni anlatmayı sevmiştir. Padişahlardan bahsetmeyi sever, çocukların bir ders saatine sığdıramayacağı zorlukta sınav soruları hazırlar. Etrafındaki doğa olaylarını izlerken bir o kadar şaşkınlık içerisinde kalmaktadır. Bu hikâyede Naci Bey'in gençliğinde çok katı bir tarih öğretmeni olduğu, bakış açısının farklı olduğu vurgulanmıştır. Emekli olduktan sonra bir bahçıvanın yaptıklarını bile gözlemlerken toprağımızın kıymetini bilemediğimizi düşünmektedir.

Alacaklı hikâyesinde Hüsnü Dede'nin yaşlılığından dolayı ezilmek istemediği için ne kızının ne de torunun evinde kalmak istemediği üzerinde durulmuştur.

Galata Bahçeleri'nde anlatılan çocuklar, kazıttıkları saçlarıyla yabancı bir görünümdeyken, anneleri de Rum seyyar satıcılarını, Rumca selamlamalarını, yoğurtçunun çingırağını ve kilise çanının sesini artık yadırgamamaktadırlar. Çokum'un hikâyelerindeki her kesimden, dinden, kültürden insanların bir arada yaşadığı manzaralar bu hikâyesinde de karşımıza çıkmaktadır.

Ayrılıklar hikâyesinde bir Rum olan Rozita, Ermeni Boğos, Türk olan Nuran ve Ayhan anlatılır. Farklı milletlerden insanlar için bu toprakların aynı şeyi ifade etmediğini vurgulamaktadır.

Sıcak Bir Oda adlı hikâyede bahsedilen Bekir Bey ile yaşlanınca çocuklarının yanında bir sığıntı gibi kalmayı istemeyen baba profili tekrar çizilmiştir.

Derin Yara adlı hikâyede, aileden uzakta kalan Turan'ın, sevilmediğini düşünmeye başlaması, balıkçı babasının yolunu gözlediği, aile bağlarının önemi üzerinde durulmuştur.

Evlerinin Önü, adlı hikâyede, dalgın haldeki Musa'dan bahsedilir. Orada on yıldır görmediği Tahsin Usta ile karşılaştığında kendinden haber verirken omuzları çöker. Tahir Usta'nın bu küçük çocuğu

¹⁷ Argunşah, Aralık 2003, s:11.

sahiplenerek kendi oturduğu yere yerleştirmesini, okutmaya çalışmasını, dükkânda ona iş vermesini, iyi yürekli, yardımsever insanları anlattığı bir hikâyedir.

Seni Tanıyorum adlı hikâyede, iki farklı hayatın aynı hastane odasında kalmaları aracılığıyla kesişmesi anlatılmıştır. Aile bakımından şanslı olan Abdurrahman Bey, ziyaretçisi olmayan diğer yaşlı hastanın tek ziyaretçisi olan Müslim'i, kendi ailesine emanet eder. Çünkü hastanede yatan dedesi gibi torunu da sahipsiz kalmıştır. Yazar, aile bağlarının önemini dile getirmektedir.

Renkli Resimler adlı hikâyede, Rüstem, Esmâ, Nurten, Cemal ve İsmail anlatılmaktadır. Nurten, Cemal ve İsmail, Rüstem ile Esmâ'nın çocuklarıdır. Rüstem, işçidir ve makinelerin arasında çalışır. Evleri gecekondudur. İsmail ilk göz ağrıları, Cemal ise çelimsiz, sessiz bir çocuktur. İsmail fakültede okumaktadır. Dönemin sıkıntılı durumundan dolayı İsmail'in fakülteden eve dönüşünü, her gün yolunu gözlerler.

Yol Göründü, adlı hikâyede Yusuf, Hacer, Osman, Ayşe Abla, Kısmet Teyze şahıslarının ön plana çıktığı bir hikâyedir. Hacer ve Osman'ın kardeş oluşu üzerinde yoğunlaşan olaylar, Osman'ın sürekli kendini büyümüş ağabey gibi gösterip söz geçirmeye çalışması, Hacer'in de ağabeyinin peşinden ayrılmaması hep onunla birlikte olması anlatılmıştır.

c) Zaman

Edirne Edirne, Makine adlı hikâyeleri 1974'te kaleme alınmıştır. Yazar, 27 Mayıs'ın sıkıntılı geçen sürecine yer yer dikkat çeker. Diğer taraftan I. Dünya Savaşı yıllarına dönüşler yapılır. Hem darbe günlerinin sıkıntılı geç günlerini hem de savaş yıllarındaki mücadeleyi aynı hikâyede bir araya getirmiştir. *Hüzün Gemileri*'nde günümüz anlatılırken geriye dönüş tekniği ile geleneğimiz, müzik anlayışımız karşılaştırılmaktadır.

Paşa Mahallesi adlı hikâyede, Katina'nın Yunanistan'a göç ettiği zamanı anlatır. O, zamanı anlatırken: "*Dar sokakların, sokak, mahalle anlayışının ve hayatının kaybolduğu şu yıllar...*"¹⁸ diye tasvir etmektedir. Bir yandan da Katina'nın öğrencilere bıraktığı evde, o odada tarih olduğunu, Mondros, Sevr gibi koktuğunu belirtir. Yazar, tarihe bir dönüş yapar ve hatırlatmada bulunur.

Kardeşim Sen Misin hikâyesi de günümüzde geçen bir hikâyedir.

Kadınca, Alacaklı, Ayrılıklar, Sıcak Bir Oda adlı hikâyeler ise 1975'te kaleme alınmıştır. O dönemin sıkıntılarını, gerçek hayatın yansımalarını bu hikâyelerinde yansıtmaktadır.

Borçlu, Büyük Savaşın Sonra adlı hikâyelerini ise 1976'da yazmıştır. O zamanları anlatırken: "*Sokaklar yine çocuklarındı. Yetmiş sekizlik plaklar dönerdi bazı evlerde. Sahilli, mehtaplı, ıstıraplı şarkılar duyulurdu. Taksilere ancak kalın paltolu, kalıplı şapkalar giymiş adamlarla, boyunlarına tilki kürkü sarmış, küçücük şapkalı kadınlar binebilirdi. Trompetler ve saksafonlar çığlıklarını çoktan duyurmuşlardı.*"¹⁹ denilmiştir.

Galata Bahçeleri'nde, Rasim Bey, Yunanlıların İzmir işgalini hatırlar. Bir gün bozguna uğrarlarsa, kaçarken Türk mahallelerini ateşe vermek için her evin kapısının ardına bir lamba astırdıklarını anımsamıştır. Çokum, tarihe bir dönüş yaparak geçmişimizi hatırlatmaktadır.

Ayrılıklar hikâyesinde, yaşlı çınarın gövdesine birçok isim kazınmıştır. Bu çınar ağacının yaşlılığından yola çıkarak geçmişle bağ kurulmuştur.

Sıcak Bir Oda adlı hikâyede, eskiye duyulan özlem, tarihi hatıralar bu hikâyede de kendini göstermektedir. Bekir Efendi Fransızların şehre girdiği anı hatırlamaktadır: "*Ben kimseye, oğullarıma bile kul olmadım. Düşmana mı kul olacaktım?*"²⁰ sözleriyle direnişini anlatmaktadır.

¹⁸ Çokum, age., s.37.

¹⁹ Çokum, age., s.127.

²⁰ Çokum, age., s.117.

Biri Ay Biri Yıldız adlı hikâye 1982'de kaleme alınmıştır.

Evlerinin Önü, adlı hikâye, 1979'da kaleme alınmıştır. Musa, düşünürken geçmişini hatırlar, ev kendilerine aittir, oğlu mesleğini eline almış, kız ise nişanlıdır. Üstü başı atölyenin kiri pasıyla dolu olsa da bunlar onu tamamlayan şeylerdir. O soğuk havada dışarı çıktığında ölseydi, Eşi Hatice ne yapardı? diye düşünür. Onu hatıralarıyla hep anacağını bilir. Musa biraz daha geçmişe gider ve yaptığı kunduracılık mesleğinin baba mesleği olduğunu anlatır. Çok küçük yaşta onu kaybetmiş, ardından mektep yerine atölyeye gönderilmiştir. Bir sabah annesini de kaybetmiştir.

Yol Göründü ve Renkli Resimler, adlı hikâyelerini de 1979 yılında yazmıştır.

Nideyim adlı hikâye ise 1980'de kaleme alınmıştır.

Seni Tanıyorum, Derin Yara adlı hikâyelerini ise 1981'de kaleme almıştır.

Sevinç Çokum'a göre göre dünü yazmak, bugünün insanında milli bilinci uyanık tutmak bakımından başvurulabilecek bir yoldur. Geleceği hesap ederek geçmişte yaşanmış örnekleri sanat aracılığıyla işlemek, bazen sanatın amacı haline gelebilir.²¹

d) Mekân

Edirne Edirne hikâyesinde, mekân, hastane koğuşudur. Geriye dönüş tekniğiyle savaş meydanları anlatılır. Ayrıca Hasan Efendi'nin kızı Atıflet Hanım'ın çocukluğunu ve gençliğini geçirdiği babasının akide şekeri dükkânı tasvir edilerek geçmişe ve güzel anılara dönüş yapılır. Atıflet Hanım, Profesör Kazım Bey'le evlendi evleneli babasının şekerci dükkânını unutmuş, önemli kişilere sofralar kurmaya alışmıştır. "Şehir başka türlü görünmeyi öğretmiştir" ancak yine de o dükkândaki yapılmış akidelere özlem duymaktadır.

Yazar, Hasan Efendi aracılığı ile şimdiki Edirne ile İstanbul'u karşılaştırır. Edirne hâlâ bakımsız ama tarih kokmaktadır. İstanbul ise adeta kurşuni bir sis içindedir.

Hüzün Gemileri'nde çevre tasvirleri yapılmaktadır. Mekân olarak bir okul anlatılır.

Paşa Mahallesi'nde Katina'nın öğrencilere kalması için bıraktığı konak ve Dilara'nın çalışarak hayatını kazanmaya çalıştığı konak tasvir edilir. Bu büyük evler tarihi, maziye simgeler. Aynı zamanda geçmişteki gösterişli yapıların günümüzde hâlâ değerini koruduğunu gösterir.

Alacaklı hikâyesinde çevre ve nesne betimlemelerine sıkça yer vermiştir. Tahta iskemlenin ayaklarının, dalga seslerinin melodisinin tasvirleri bunlardan bazılarıdır. Tahta iskemleye canlı bir varlık özelliği verilmiştir.

Galata Bahçeleri'nde, Siirtlilerin yakın zamanda yerleştiği yerlerdeki çocukların taşkınlıklarını betimlemektedir. Ancak bu farklılıklar bir kültür çeşitliliğinin göstergesi olarak verilmektedir.

Sıcak Bir Oda adlı hikâyede, bir oda tasviriyle hikâye başlamaktadır. Sobası, içerisinin sıcaklığı, Antep işi kenarlıklar, kırlentler ve Bekir Efendi'nin karısının, oğullarının, gelinlerinin ve torunlarının bulunduğu duvar fotoğrafları anlatılmaktadır.

Derin Yara adlı hikâyede, mekân olarak diğer pek çok hikâyesinde olduğu gibi İstanbul'un kullandığı görülmektedir. Umutsuz bir ruh halini yorumlarcasına karışık, bulanık bir sahil tasviri ile hikâyeye başlanmaktadır.

Seni Tanıyorum adlı hikâyede anlatılan Âdem adlı genç, İstanbul'u okuldaki Turgut Hoca'sından çok dinlemiştir. Babası da Almanya'dan kartpostallar gönderir, ancak Âdem, İstanbul'u daha çok sevmektedir. Sürekli "1979 yılının herkes için sıkıntılı bir yıl" olduğunu yinelemektedir. Sağ-sol çatışmasının yaşanmasına gönderme yapılmıştır.

²¹Kocakaplan, Temmuz 1989, s. 35.

Renkli Resimler adlı hikâyede, Almanya’da yaşarken yurt özlemi çeken ailenin oradaki bazı yerleri memlekete benzeterek avunmaya çalıştıklarını görmekteyiz. Bir yandan memleketin yaylasına benzemese de yeşil doğa tasvir edilmektedir.

Sarsıntı adlı hikâyede ise çarşı tasvir yapılrken eski İstanbul havasının kalmadığına değinilmiştir.

2. Rozalya Ana

Sevinç Çokum, alt ve orta gelirli insanları, içinde buldukları yaşam şartları içinde anlattığı hikâyelerinde "milli unsurları" öne çıkarmıştır. Çokum, milli kimliği; din, dil, tarih, gelenek-görenek, dünya görüşü ve sanat gibi unsurlardan oluşan değerler bütünü olarak ele alır. Yazarın, milli kimlikle bağlantılı olarak, vatan ve bayrak sevgisine de özel değer verdiği, bunları eserlerinde kutsal kavramlar olarak işlediği görülür. Türk dünyasına yönelik ilgisi bilinen Çokum, “Rozalya Ana” hikâyesinde Kırım Türkleri aracılığıyla dünya üzerindeki tüm Türklerin vatan ve bayrak sevgisine dikkat çekmektedir. Rozalya Ana hikâyesinin merkezinde, İkinci Dünya Savaşı sonrasında ana yurtlarından sürgün edilen Kırım Türkleri yer almaktadır. Bu hikâyede, Kırım Türklerinin çektiği sıkıntılar, onların vatan sevgisi ile toprağı yeniden vatan yapma mücadelesi anlatılmıştır. Diğer hikâyelerde, yaşlılık, eski zamana özlem, sosyal meseleler gibi konular ele alınmıştır. Ayrıca Rozalya Ana adlı hikâyesinin daha öncekilerden farkı, ilk defa mekân olarak İstanbul dışını seçmesidir. Anadolu’nun ve Kırım’a kadar uzanan coğrafyada yaşayan insanlarımızın duygu ve yaşayışlarına yer vermiştir. Bu kitabı da toplumsal konulu hikâyelerden oluşmaktadır. Kitaba da ismini veren Rozalya Ana hikâyesinde, daha küçük yaşta Rusya’dan Özbekistan’a göç zorla göç ettirilen Rozalya’nın yaşadıklarını anlatır. *Rozalya Ana, Bir Ağacın Dilinden, Güneşin Son Saatleri, Tavus Kuşunun Dönüşü, Kaybolmuş Akşam Alacaları, Göç Sonrası, Asmalı Köyün Öğretmeni, Sevgiyi Öğreten Kuşlar, Kuş Günlüğü, Kütahyalı Kız* adlı on hikâyeden oluşmaktadır. Kırım’daki topraklarına yeniden dönen Kırım Türklerini anlattığı “Rozalya Ana” hikâyesi, hikâye kitabının da adı olmuştur. Göç, parçalanmış aileler ve yaşanan iç dramları yazar, tarihî macera ve ekonomik macera ile birleştirir.

2.1. “Rozalya Ana” Yapı

a) Olay

Rozalya Ana adlı hikâye, Kırım Türklerinin Ruslar tarafından 1944’te vatanlarından mahrum edilmelerini anlatır. Bir mart ayında çeşitli ürünlerin bulunduğu tezgâhın ardındaki kadınları tasvir ederek başlamaktadır: *"Elceğizleri kızarık bükük, kalın kaba hırka veya yeleklerinin ceplerinde ısınmak için depreşip dururdu. Bazen de bu eller, kul görünüşünde göğüslerinin tamaltında birleşip toplanmış olurdu. Bunlar hiç mi kadın olmadılar Tanrım? Hiç mi güzel kokuların, yumuşak yastıkların, inceliklerin, aşkın, sevdanın yanında bulunmadılar, diye sorası gelirdi insanın."*²² Rozalya evlenir ve bir kızı olur. Kırım’a tekrar dönme şansı olduğunda ise kocası hayatta değildir. Kızına hem annelik hem babalık yapar. Evini geçindirir. Kızını İstanbul’da okutur. Yoksul bir hayat sürdükleri her hallerinden bellidir. Kırım’a geleli daha bir yıl olmuştur. Feride ile Rozalya Ana’nın hayali bir lokanta açmaktır. Tek isteğı halen bitiremediğı evini tamamlayıp Ruslara inat oraya Türk bayrağı dikmektir. O, etrafındaki bütün tanıdıklarının Rozalya Anası’dır. Rozalya Ana’ya kızı İncinar’dan haber olup olmadığı sorulduğunda, mektup aldığını, iyi olduğunu söyler.

Yazar, Rozalya Ana için akşamın anlamının Batur Can’ın akordeon sesi olduğunu anlatır. Batur Can’ın babası da gurbettedir, bir aya kadar Semerkant’tan geleceğı haberini almışlardır. Rozalya Ana’nın evinin önünde yakılan ateşin başında herkes gelir toplanır. Yazar, bu ateşin bağımsızlık ateşine benzetir. Batur Can’ın babası Temir Can’ın söylediğı: 'Biz gideli bu yerlere bir hal olmuş... Beti bereketi kalmamış toprağın.' Sözcüklerinden dahi göçün ve gurbetin kokusu gelmektedir. *"Ben beş yaşındaydım ama iyi biliyorum o evi... Balaban Savaşta bizi buradan göçürdüler ya, işte o zamandır bu zamandır bir daha içine*

²² Çokum, 2013, s.1.

giremedik... Şimdi Ruslar, otururlar..."²³ Rozalya Ana, vatanlarından nasıl götürüldüklerini unutmadığını bu cümlelerle anlatır.

Rozalya isminin nereden geldiğine de değinilmiştir. Batur Can, Rozalya ismini kim koyduğunu sorduğunda: "Anam Raziye olsun istermiş. Ninemin adıymış. Lakin Urus, yazıvermiş nüfusa Rozalya diye... Rozalya, Raziye'den daha güzel demiş... Anamla babamın da kulaklarına hoş mu gelmiş ne, Rozalya olup çıkmışım."²⁴

Sonrasında dört yıl aradan sonra Kırım'daki evlerine baskına geldiklerinde Rozalya, hiç düşünmeden ocağından ayrılmamak için kendini yakmaya kalkmıştır. Sakine, Feride, Ferde'nin kızı Gülşah, Batur Can... Hepsi siper olmuştur. Bu tehlike dindiğinde sakin hayatlarına bir an olsun dönen bu insanlar, Batur Can'ın evleneceği kızı istemeye Rozalya Ana ile birlikte gitmişlerdir.

Sevinç Çokum, ailesinde yaşanmış olan göç olaylarını eserlerine konu ederken nice benzer macerayı yaşayanlara da kendilerini hatırlatmış olmaktadır. Onun hassas konularda hikâyelerini yazarken bütün ayrıntılara dikkat etmesi hususunda İnci Enginün'nün değerlendirmesi önemlidir: "Sevinç Çokum, çok ince dikkatlerle oyalarla, ev eşyalarıyla kadının göç ettiği topraklarda da kendisini mazisinden ayırmadığını, onları bir başka çevrede daima hatırlanan küçük eşyalarla özdeşleştirdiğini belirtir. Eşyaya ve ayrıntıya dikkat etmesi, onu Tanpınar'a bağlar."²⁵

Bir Ağacın Dilinden adlı hikâye bir ağacın etrafında olup bitenleri kendi ağzından anlattığı bir hikâyedir. Parmakları mürekkep kokan bir adam, onu kökünden sökerek cebine koyar. Tam ölecekken cebinden çıkarmıştır. Bahçeye getirilip hangi ağacın yanına dikileceği karar verilir. Elleri mürekkep kokan bu adamın üç kızı vardır. Yerine alışmış. Mevsimler geçmiştir. Bu evde pencereden evi izler, hasta döşeğindeki kadına bakar. Kendisi çiçeklerini açtığı vakit, hastanın bahçeye çıkmasını iyileşmesine bağlar. Ağaç, gençliği ile boy atarken sahibi defterine şiirler yazmaktadır. Evin üç kızının, her gün evin önünden geçen faytonlu o gence âşık olduğunu anlar. Sonra o gencin siyasi bir sebepten hapse girdiği haberi gelir. Kızların annesi ölür. Adam ondan sonra çabuk yaşlanır. Birer birer kızlarını evlendirir. Mütareke yıllarında evini sattığında birçok fakir insan eve yerleştirilir. Sahibi öldüğünde ağaç, üzüntüsünden yapraklarını döker. Yazar burada sanatlı söyleşini üst seviyelere taşımaktadır. Sonra yeni sahibi fırıncı Mehmet Ağa ve futbolcu oğlu Ali'yi anlatır. Ali gol kralı olmuş ama kumar onu bitirmiştir. Derken ihtilaller olur ve ortalık karışır ağaç da yaşlanmışır.

Güneşin Son Saatleri adlı hikâye, yaşlılığı konu almıştır. Güneşin son saatleri ile tabiat hayranı Cihan'ın hayatının son saatleri arasında timsali ilişki kurulmuştur. O, yaz kış aynı yerde oturan ihtiyarlardan olmak istememektedir. Bastonuyla yere vurduğunda, duvarlarda tutunduğuna dair parmak izi olduğunda iyice yaşlandığı anlamına gelecektir. Evin karşısında Yasemin Sitesi'nin sakinlerinin gülüşme sesleri geldiğinde hayatlarından memnun oldukları hissini vermektedir. Kendi evini satılığa çıkarmak ister. Geçmişle bağ kurarken o zamanlarda yaşanan siyasi olaylara değinir. Bugün artık yaşlanmışır. Karşı dairedeki Cihan Bey'in hastalığını sonra da öldüğünü duyduğunda son kararını vererek satılık ilanını yazmıştır.

Bu hikâyede, üst üste iki olay yani iki "hikâye"nin bir arada bulunduğunu görmekteyiz. Bu da, Çokum'un sık başvurduğu bir yoldur. İki hikâyeden birincisi, sitedeki yazlık evini satılığa çıkaran arta yaşlı hanımın hikâyesidir. Bu hanım, o yazlıkta kışını da geçiren, ihtiyarlar gibi olmaktan korkmaktadır. Evini satmaya karardır ama bu yazlığı çok sevdiği, hatıralarının olduğu anlaşılmalıdır... Yaz günleri, buradaki güzel günlerini özlemle anmaktadır.

İkincisi, " Cihan " kişinin hikâyesidir, Yaz günlerinden, oğlu ve karısı ile tanıdığı Cihan, bir hastalığa tutulmuş, çok güzel yazlar geçirdiği kıyı sitesindeki evini son bir defa görmeye gelmiştir. Ancak o gece, orada öldüğünü, Orta yaşlı hanıma, sitenin bahçivani haber vermiştir.

²³ Çokum, age., s.7.

²⁴ Çokum, age., s.8.

²⁵ Enginün, 2013, s.404.

Tavus Kuşunun Dönüşü adlı hikâyeye baktığımızda yine yaşlılığı konu aldığımızı görmekteyiz. Belki de eşinin Zübeyde Hanım kadar sevdiği tavus kuşlarından bahsedilir. Ferhat, Ankara'dan gelerek gururla herkese gösterdiği bir ev almıştır. Anadolu ilçelerinde küçük memurlukların getirdiği saygıdan uzaklaşsa da emeklilik günlerini çocukları ve torunlarıyla geçireceği bellidir. Şafak Hanım ile evlendiğinde kırk yaşındadır. O yıl oğlu doğduktan sonra iki kızı iki oğlu daha olmuştur ancak yine de Zübeyde onun için ilk göz ağrısıdır. Derken bir gün Ferhat, kalbinden rahatsızlanır ve hastaneye kaldırılır. Zübeyde ve Şafak Hanım telaşlanırlar. Zübeyde Hanım, Şafak'ı kızı gibi görmekte çocuklarını da kendi çocuğu gibi sevmektedir. Bu yüzden annesi olmayan Şafak Hanım da Zübeyde Hanım'ın hakkını inkâr etmemektedir. "Zübeyde sen neler söylüyorsun? Ben seni boşar mıyım? Sen olmazsan beni ölmüş bilsinler." ²⁶Diyan Ferhat Bey, sürekli bu sözü ağızından düşürmemekte her ne olursa olsun Zübeyde Hanım'ı çocuğu olmamasına rağmen bırakmayacağını söylemektedir. Ferhat, iyileşir ama Zübeyde kendini o evde fazlalık olarak görmeye başlar. Otuz yaşındayken doğurduğu Mehmed Ali'nin ruhunu rüyasında görür ve baba evine gitmesi gerektiğini anlar. Öyle de yapar ama bir gün Ferhat'ın ölüm haberini alır. Hem de Zübeyde'nin hasretinden öldüğü söylenmektedir. Zübeyde onun varlığını ararken bir gün bir yılının etrafında dolandığı ve sonrasında Zübeyde'nin de öldüğü haberi yayılmıştır.

Kaybolmuş Akşam Alacakları adlı hikâye, Elmas Nine, sıkıntılı günlerin insanı olduğundan rahata alışması kolay değildir. Tekâlif-i Milliye Kanunu çıktığında bir çift öküzle cepheye bir şeyler taşıdığını unutmamıştır. Eşi Osman da cepheye alındığından beri haber alınmamıştır. O zaman komşusu Sarı Nigar'ın da bir bebeği vardır ve kocası askere alınmıştır. Asker yolu beklerken kayınvalidesinden dayak yemektedir. Bir gün dayanamamış ve bebeğini de bırakarak evden kaçmıştır. Onun aranması uzun sürmüş ve neredeyse bir efsaneye dönüşmüştür. Elmas Gelin de önce Osman'dan haber alamaz ama sonra yaralı bir halde cepheden döndüğünü görür. Geçmişten günümüze tekrar döndüğünde ninesinin artık yaşlandığını ve bir gün öldüğünü anlatmaktadır. Artık akşam olurken alaca karanlıkta ninesini odanın bir köşesinde görmekte, havanın kararmasıyla birlikte kaybolmaktadır.

Asmalı Köyün Öğretmeni adlı hikâye, köyde öğretmenlik yapan, eşi, oğlu ve annesinin de yanında olduğu bir evde kalan öğretmeni anlatmaktadır. Yirmi beş tane yazılmış ve zarflanmış mektubu artık yollamanın zamanı geldi diyen öğretmen: "Yarın olsun da yarın. Böylece köy yeni bir soluğa, taze kana kavuşacak ve öksüzlüğünden kurtulacak"²⁷ demektedir. Bu köyde televizyon, deterjan gibi günün yenilikleri bulunur ama bu köyün bir kitaplığı yoktur. Büyük adamlar, siyasilere bu çocukların yarının bakanları, yöneticileri olacak derken bir kitaplığının bile olmadığını farkında değildir. Öğretmen, köyün bilgece konuşan yaşlı Beyaz Ana'sı ile konuşurken "İnsanlar, artık özlere gibi değil öğretmen efendi."²⁸ Yorumunu getirir. Öğrencisi Ufuk, kitaplık fikrine o kadar alışır ki bir gün bu yüzden hasta olur. Öğretmenine, herkese kitapların gelip gelmediğini sorar. Ufuk'un hastalığı geçer aradan dört ay geçer, yıl geçer kitaplıktan haber yoktur. Sonra Ufuk ortaokula devam etmez. Dayısının atölyesinde çalışmaya başlar. Aradan uzun zaman geçtikten sonra yirmi beş kitap gönderilmiştir. Öğretmen heyecanlanır, hemen kitaplığı kurar ve "Asmalı Köyün Kitaplığı" adını verir. Bu mutlu haberi Ufuk'u görünce söylemek ister. Ufuk'un artık eski hevesi kalmamıştır. Kitaplığı görmek bile istemez. Bu hikâye, bir köy öğretmenin aslında birçok yeniliği köye getirirlerken, hiç kitap olmayışını sorgulamasını anlatır. Yazar, burada sosyal bir soruna değinmiştir. Kitap için büyük şehirlerden cevap gelmesi o kadar uzun sürmüştür ki sınıfın en hevesli öğrencisi, kitaplık uğrunda hasta olan Ufuk bile artık önemsemez hale gelmiştir.

Sevgiyi Öğreten Kuşlar adlı hikâye, kuşçu dükkânı olan Akif Baba'yı, yanında çalışan oğlunu ve dükkâna sürekli gelen bir yazar ile sohbetlerini anlatmaktadır. Kuşların hayatı, onların vazgeçilmezi olmuştur. Hatta oğlu, yazardan kuşları anlatan bir kitap yazmasını istemiştir. Akif Baba, kuşları neden bu kadar sevdiğini anlatırken: "Farkında mısınız bilmem. Artık güvercinler, kumrular evlerimizin pencerelerine gelmiyor... Onlar da azalıyor artık. Kimse beslemiyor onları. Kimse kuş evleri yapmıyor. Ne yazık... O Osmanlı devrindeymiş... Osmanlı bu kadar inceymiş, anlayın. Yazın bunları olmaz mı?"²⁹ Diyerek tarihi övmektedir. Kuşçu Akif Baba görmüş geçirmiş biri olarak anlatılır. İnsanların

²⁶ Çokum, age., s.47.

²⁷ Çokum, age., s.84.

²⁸ Çokum, age., s.87.

²⁹ Çokum, age., s.100.

sevgilerini anlatırken de: "*Biz de giderek sevgilerimizi azaltırız.. Bir yandan hayata sımsıkı bağlandığımızı sanırız. Oysa çevremizdeki insanlar bizim için artık yarı yabancıdır... Belki de ölüme yaklaştığımızdan...*"³⁰ yorumunu getirmektedir. Konuşmaları arasında hikâyenin geçtiği mekân olan İstanbul'u övmektedir. Akif Baba, borcu yüzünden papağanı Uğur'u satmak zorunda kalmış, onu sattıktan sonra hasta olmuş, hastaneye yatmıştır. Astımı, bronşiti olduğu söylenirken o çok sevdiği kuşların aslında kendisine iyi gelmediğini öğrenmiştir. Ancak hastaneden çıktığında her şeye rağmen kendisine hayat veren dükkânında durmaya devam etmiştir.

Sevgiyi Öğreten Kuşlar'da Akif Baba'nın ağızından söylettikleri ile mesaj verilmeye çalışılmıştır. Ona göre, yaşlıların ölüme yaklaştıklarından; gençlerin ise hayata bağlılıklarından dolayı birbirlerine duydukları sevgiyi bilerek azalttıklarını söyler. Hikâyenin bütününe baktığımızda günlüklerden oluşan bir hikâye olduğu da dikkat çekmektedir.

Kütahyalı Kız hikâyesinde, İstanbul'dan farklı bir şehir, Kütahya mekân olarak seçilmiştir. Kütahyalı Seyfi, rahmetli annesinin isteğiyle okumuş ve İstanbul'da edebiyat öğretmeni olmuştur. Ancak hem İstanbul'da yaşadığı için hem de talihsiz bir evlilik geçirdiği için Kütahya'dan ayrı kaldığına üzülmemektedir. Birçok Anadolu şehrinde olduğu gibi buradaki algı da büyük şehre gidip okuyanın oraya alışacağı geri dönmeyeceği şeklindedir. Yazar, Anadolu şivesiyle ifadeler kullanırken bohça kenarına işlenen manilerden:

*Çevreciğim yâr eline varasın
Kâh elinde kâh dizinde durasın
Ben varınca yar sefasın süresin
Terledikçe gül yüzün silesin.*³¹

Kütahya'nın önemli zatlarına ait sözleri de anmaktadır. Mevlevi şeyhi Ergun'un:

*Hazreti Sultan Ergun Veli
Bezm-i vasl-ı asla etti hoş hıram
Mürşidi ihya iken idüp şitâb
Oldu emvâta dahi pîr-i hümam*³²

Yazar, hâlâ çinilerdeki işlemleri tasvir edilen Kütahyalı kızların yaptığını öğrenir. Yazar birçok geleneği saysa da artık eski Kütahya evlerinin, o manilerin ve eskiye dair birçok şeyin artık kalmadığına üzülmemektedir.

b) Şahıs Kadrosu

Rozalya Ana, Kırım'a dönen ve yeni baskılara rağmen evini kurmaya çalışan, kızını İstanbul'da okutan, kısaca bugünün sıkıntılarına dayanırken yarını hazırlayan kadınlardandır. Mücadeleci bir kadın portresi çizilmiştir. Sevinç Çokum, diğer hikâyelerinde olduğu gibi *Rozalya Ana* adlı hikâye kitabında da alt ve orta gelirli insanları, onların yaşayışlarını, gelenek ve göreneklerini ön plana çıkararak anlatmaktadır. *Rozalya Ana*'da ele aldığı insanların milli kimlikleri üzerinde de önemle durduğunu görmekteyiz. Milli kimliklere bağlı olarak dil, din, ırk kardeşliği, vatan ve bayrak sevgisi, tarih ve geleneğe bağlılığı da bir bütün olarak ele almıştır.

Vatanından koparılmış olsa da güçlü kalmaya devam eden Rozalya Ana, gelecekte umutludur: "*Rozalya Ana'nın zeki ve çalışkan kızı İncinar, girdiği sınavı başarıyla kazanarak İstanbul'da okumaya hak kazanmıştır. Rozalya Ana, geleceğe yönelik büyük ümitler taşıdığı İncinar'ı, Kırım'ın aydınlık yüzü olarak*

³⁰ Çokum, age., s.102.

³¹ Çokum, age., s.142.

³² Çokum, age., s.139.

görmektedir. Rozalya Ana'ya göre, İncinar, aldığı sağlam eğitimle yurduna dönecek ve Kırım'ın geleceğinin şekillenmesinde önemli roller üstlenecektir."³³

Rozalya Ana'nın ağzından Kırım Türklerinin yaşadığı zorluklar okuyucuya aktarılmıştır. Rozalya Ana beş yaşındayken vagonlara sıkıştırılarak bindirilip zorla sınır dışı edilen Türklerin bazılarının yolda acı bir şekilde öldüğünü ve ölenlerin de yolda bırakılıp devam edildiğini, yaşanan acıları etkili bir dil ve üslupla anlatmıştır: "Bizi o kara vagonlara tıkip sürdüklerinde ben beş yaşındaydım. Bir ayda vardık oralara. Yollarda ölen ölene Gülşah Balam. Atardılar öleni hayvan yavrusu gibi yolun bir kıyısına. Taşadığımız canın kıymeti işte bu kadardı."³⁴

Bir Ağacın Dilinden adlı hikâye de adından da anlaşılacağı üzere, bir ağaç kişileştirilerek, sanatlı bir söyleyişle, etrafındaki olaylar hikâye edilerek yazılmıştır.

Güneşin Son Saatleri Çokum'un yeni hikâyelerinden biridir. Diğer hikâyelerinde olduğu gibi kendine özgü hikâye tipi belirlemiştir. Kişiler ve olaylar gerçekçidir. Duygular, inançları Türk halkından alınmadır. Allah, tabiat, insan sevgisi hikâyelerine duygusallık katmaktadır.

Tavus Kuşunun Dönüşü adlı hikâyede, Zübeyde Hanım'ın kocasının mutluluğu için üzerine kuma getirilişine razı olduğu halde, yaşlanınca hem kuması hem de onu büyük bir aşkla seven kocası tarafından istenmeyişine bunun sonucunda da kadının köyüne geri dönüşüne şahit oluruz.

Kaybolmuş Akşam Alacaları adlı hikâye, yaşlı ninenin tasviriyle başlamaktadır. Kahramanımız, ninesinin son yıllarda az yediği, sürekli ibadet ettiği, çok düşündüğü, az uyuduğu için bir derviş sayılabileceğini anlatmaktadır.

c) Zaman

Rozalya Ana hikâyesi, 1944'te Kırım Türklerinin vatanlarından sürgün edilmelerini anlatan bir hikâyedir. İsminin konuluşu bile annesi "Raziye" ismini koyacakken, adını yazdırmaya gittiğinde Rusun "Rozalya"adının daha güzel olduğunu söyleyip kendi dediği adı kaydetmesinin de bir anlamı vardır. O topraklarda yaşayan Müslüman Türkler de talihsiz, baskı altında ve emirlere uymak zorunda bırakılan mazlumlardır. Yazar, kimliksiz, tarihsiz, isimsiz olduğunun altını çizmiştir. Tarihte yaşanan bu mücadeleye parmak basan yazar, onların haklı mücadelesini konu etmiş, bir yandan da onların kendi içlerindeki yardımlaşmanın ulviliğine dikkat çekmiştir.

Bir Ağacın Dilinden adlı hikâyede, Osmanlı zamanında olduğu "fesli bir adamın kendisini bulması"ndan anlaşılın bu ağaç anlatılır. Bu ağaç, zayıf, cılız fakat yaşama isteğiyle dolu bir fidancıktır. Mütareke yıllarını gören bu ağaç, ülkede ihtilaller olup da ortalık karışınca ağaç da yaşlanmıştır. Kendisini görmek isteyenleri İstanbul'un eskiciler sokağına çağırır.

Güneşin Son Saatleri'nde, geçmişle bağ kurarken o zamanlarda yaşanan siyasi olaylara değinir. Bugün artık yaşlanmıştır. Karşı dairedeki Cihan Bey'in hastalığını sonra da öldüğünü duyduğunda son kararını vererek satılık ilanını yazmıştır. Olaylar anlatılırken sık sık geriye dönüşlere ve iç konuşmalara yer verilmiştir.

d) Mekân

Rozalya Ana'da milis güçler tarafından yıkılan evler tasvir edilmektedir. Evin erkeklerinin Özbekistan'a çalışmaya gitmelerinin en büyük nedeni, evlerini onarmak için gerekli parayı biriktirmektir.

³³ Çokum, age., s.15.

³⁴ Çokum, age., s.14.

Vatan özlemi, toprağın her karışının değerli olduğu, aç kalırsa da bu toprakların bırakılmayacağı iletilmeye çalışılmıştır.

Rozalya Ana'da göç olgusuna dikkat çekilir. Yoksul bırakılan halkın pazar yerindeki betimlemesi yapılır. Onlar, pazarda pahalı olan çileği görünce: "*Benim kızım ak kuğu kızım eski vakitler olacaktı da eski vakitler, alacaktım o çileği... Ama Özbekistan'da bol bol bulurduk pazar yerlerinde. Çanak çanak yerdik. Şimdi böyle oldu. Dar günlerdir. Orası da bizim sürgün yerimizdir. Burası ise vatanımız. Vatanımızda aç kalsak da razıyım.*"³⁵ ifadesiyle aslında bütün hikâyede anlatılacak olan milli duyguların bir özetini yapmıştır. *Rozalya Ana*'nın kocası Mustafa, Kırım'a gelmeden evvel ölmüştür.

"*Göç, göç, göç... Rozalya kendini bildi bileli bu sözdü evlerini, tarlalarını, göklerini, sularını kuşatan.*"³⁶ şeklinde hayatlarının göç üzerine kurulu olduğu anlatılmıştır.

Rozalya Ana hikâyesinde, Kırım Türklerinin vatan sevgilerini anlatırken aslında dünyadaki tüm Türklerin vatanlarına ne kadar bağlı olduğunu dile getirmektedir. *Rozalya Ana*'da İkinci Dünya Savaşı sonrası sürgün edilen Kırım Türklerinin hayatını konu etmektedir. Kırım Türkleri, o kadar zor şartlara rağmen, aç da kalsa susuz da kalsa yurtlarını terk etmek istemezler.

Rozalya Ana hikâyesinde, kocaları Özbekistan'a çalışmaya giden, geride kalan kadın ve çocukların da duvarı yıkık harabe evlerde "başlarını soktukları o evler de yıkılmasın" diye gidenleri bekledikleri yerler anlatılmaktadır. *Rozalya Ana*, bir anlamda direnişin de temsilcisidir. Diğer Müslüman Türk komşuları ondan güç alırlar. Özbekistan'a çalışmaya giden erkekler *Rozalya*'ya "Ana biz gidiyoruz. Hanımlar, balalar sana emanet! Dam için para lâzımdır. Aman milisler gelip de yıkmasınlar evleri" diyerek yola çıkarlar. Bir gün korkulan olur ve milisler evleri yıkmak için orayı basarlar. *Rozalya Ana* önce tek başına büyük bir direniş göstererek petrol yağlarını üzerine dökerek kendisiyle birlikte her yeri ateşe vermekle tehdit eder. Ondan güç alan diğer komşular da kendilerini ateşe vereceğini söyleyince milisler dağılır ve *Rozalya Ana*'nın öncülüğünde bir tehlike daha atlatılmış olur. Komşu çadırın genç adamı Batur ona Gök bayrak hediye eder.

Güneşin Son Saatleri adlı hikâye, kışın evinde olmayan ama yazın geldiğinde ise karşılaştığı manzarayı anlatan bir tasvirle hikâye başlamaktadır. Çokum manzara tasvirlerinde resim ile şiiri birleştirir. Çokum'un gerçekçi kalemi, sokakları, ev içlerini, teker teker eşyayı, nesnelere maddi-manevi çevre ile ağaçları, çiçekleri anlatırken büsbütün kendini göstermektedir.

Sonuç

Bu çalışmada, Sevinç Çokum'un "*Evlerinin Önü*" ve "*Rozalya Ana*" adlı hikâye kitapları göze önüne alınarak yazarın hikâyelerinde işlediği, olay, şahıs, zaman, mekân unsurlarının değerlendirilmesi yapılmıştır.

Çokum'un hikâyelerinde "olay" unsuru incelendiğinde; genel olarak 1970 ve sonrasındaki dönemin olaylı geçmesinden, eski İstanbul'a özleminden, İstanbul'a geldikten sonra tekrar göç etmek istenilmesinden, zamanın değişiminden, yaşlılıktan ve kadınların toplumdaki yerinden bahseden hikâyeler kaleme almıştır. Çocuk sevgisi, insanlara acımak, Allah'ın gücüne, vatan, tarih ve ahlâkın üstünlüğüne inanmak gibi vazgeçilmez temalarını hikâyelerinde sıklıkla işlemiştir. Eserlerinde, çoğunlukla toplumsal konulara ağırlık vermiştir. Türk toplumunun bugüne değin gelişinde etkili olan olumlu ve olumsuz bütün olaylar, geleneğimiz, maziden kopuşumuz, inançlarımız, yaşanan parçalanmalar, düşünce ufkuumuzun değişmesi, yaşanan çıkmazlar ve bu sorunlara aradığı çözümlerin onu yazmaya daha çok yönelttiğini kendisi söylemektedir.

Sevinç Çokum, alt ve orta gelirli insanları, içinde buldukları yaşam şartları içinde anlattığı hikâyelerinde "milli unsurları" öne çıkarmıştır. Çokum, milli kimliği; din, dil, tarih, gelenek-görenek, dünya görüşü ve sanat gibi unsurlardan oluşan değerler bütünü olarak ele alır. Yazarın milli kimlikle bağlantılı

³⁵ Çokum, age., s.3.

³⁶ Çokum, age., s.4.

olarak, vatan ve bayrak sevgisine de özel değer verdiği, bunları eserlerinde kutsal kavramlar olarak işlediği görülür.

Sevinç Çokum, günümüz kadın yazarlarının önde gelen isimlerinden biridir. Türkçeyi ustalıkla kullanmasıyla dikkat çekmiştir. Eserlerini meydana getirme amacı çoğunlukla toplumda yaşanan olaylara dikkat çekmektir. Amacının popülerlik değil, okuyarlarda farkındalık oluşturmak olduğunu kendisi de belirtmiştir. Kendisi de bu konuda amacının popülerlik olmadığını, eğer popülerliği amaçlasaydı “Marksizm” ya da benzeri türden bilinen bir düşünceye dâhil olup daha kolay dikkat çekebilecekken kendisinin bu yolu tercih etmediğini vurgulamıştır.

Sosyal hayatın insanların iç dünyalarında yarattığı etkileri başarılı bir şekilde anlatmayı başarmıştır. Çokum, kendi hikâyelerini şöyle anlatmaktadır: “Benim hikâyelerim başlangıçtan bu yana bilineni kırmak şeklinde tezahür ederek bir çeşit savruluk diyeyim ya da kayma halinde ortaya çıktılar. Benim derli toplu hikâyelerim de vardır ama çoğu bir iç döküş ve savruluk halinde kendini gösterir. Ne var ki bu savruluk kendi içinde dikkatle bakılırsa bütünlüğünü korur. Yani bilinçsiz bir dağılıp değildir bu.”³⁷

İlk hikâye kitabı *Eğik Ağaçlar*’daki öykülerinin bir kısmı, *Evlerinin Önü* adlı hikâye kitabında tekrar yer almıştır. Makine’de hayatın kendisi vardır. Milli olanı arama ve yaşayışıyla, kültürüyle, inancıyla Türk milletini anlatmaktadır. Rozalya Ana’da her yönüyle usta bir kalem haline gelen yazar, bu eserinde bundan öncekilerden farklı olarak yurtsuzluğu anlatır. Eserlerindeki alegori burada da kendini gösterir. Yersiz yurtsuz yaşamayı, kökünden sökülmüş ağaca, okyanusları aşırıp memleketinden getirilen kuşlara benzetmiştir.

Çokum’un hikâyelerinde “zaman” unsuruna bakıldığında; Sevinç Çokum’un eserlerinde kullanılan zaman *aktüel zamandır*. Çokum, hikâyelerinde geçmişi tarihle birlikte yoğurmaktadır. Geçmişine bağlı, maziye unutmamış bir yazardır. Bir başka işleyiş yönü de kendi zamanında yaşayan insanları anlatırken onların geçmişle olan bağlarını ustalıkla okuyucuya aktarmasıdır. Yahya Kemal’in “Kökü mazide olan âtiyim” mısraını yaşayan bir yazardır. Köklerinden hiçbir zaman kopmadan geçmişle âni kaynaştırarak anlatmaktadır. Bu yüzden özellikle hikâyelerini yazdığı 1970’li yılların sosyal ve siyasi yaşantısını eserlerinde bulmaktayız.

Çokum’un hikâyelerinde kullandığı mekânları incelediğimizde ise; Bilge Ercilasun onun mekânlarını şöyle değerlendirmektedir: “Eserlerinde büyük şehirlerde yaşayan orta halli ve fakir insanlar, iç dünyaları ve çevreleriyle birlikte verilmiştir. Teknik bakımdan klasik bir yazar olan Çokum’un eserlerinde zaman ve mekân karmaşık bir şekilde değil, ayrı ayrı, düzenli ve sıralı olarak görülür.”³⁸

Eserlerinde genellikle İstanbul’un tarihi ve geleneksel yapısından bahsetmektedir. Bunu yaparken gerçek tarihi belgelerden yola çıkarak gerçekçi bir öykü kaleme almıştır. Rozalya Ana’da sınırlarımızın dışına çıkan yazar, sadece sınırlarımız içindeki Türkler ile değil sınırlarımızın dışındaki Türklerin yaşayışına, kültürüne yer verdiğini göstermektedir. Mekân olarak en çok tercih ettiği yer İstanbul’dur. İstanbul doğumlu bir sanatçı olarak hemen hemen her eserinde mekân olarak İstanbul’u kullanmıştır. Sait Faik gibi İstanbul hikâyecisidir. Beyoğlu’nda büyümüştür. Bu yüzden onun hikâyelerinde bir başka Beyoğlu vardır.

Yazarın hikâyelerindeki şahıs kadrosunu incelediğimizde; şahıs kadrosunun günlük hayatta rastlayabileceğimiz insanlar olduğunu görmekteyiz. Eserlerinde ortalama Türk insanının sosyal hayat mücadelesi içerisinde var olma çabasını yansıtmaya çalışmıştır. Hemen hemen her yaşta kadın ve erkek kahramanlar şahıs kadrosunda yer almaktadır. Bu kişileri kendi cümleleriyle şöyle anlatmaktadır: “Tip tip insan var bende. Kahraman tipi var, yiğit insan tipi var. Tarihi romanlarda bu daha ziyade görülür. Ama ben bu insanları pek idealize etmiyorum. Yani insanların zaaflarıyla birlikte sergilenmesine çalışıyorum. Çünkü doğrusu odur diye bakıyorum. Bazen gerçek kişilerden yola çıkıyorum, gerçek kahramanları

³⁷ YKY, (2001), Tanzimat’tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi C.1, İstanbul, YKY. s..253.

³⁸ Ercilasun, 1977, s.22-23.

anlatıyorum. Bazen ailemden gerçek kahramanları alıyorum, ilaveler yapıyorum. Son yazdığım romanda gerçek kişilerin bazıları isimlerini taşır, bazıları taşımaz. Yani değişik isimlerle geçer.”³⁹

Hem sosyal hayattaki değişimleri hem de bireysel yaşantının kişiler açısından nasıl etkiler bıraktığını ustalıklı işlemektedir. Gerçek yaşamdaki şahıs ise onun için en önemlisidir. Kadınlar ve çocuklar, özellikle de ilk öykülerinde ön plana çıkmaktadır. Onun eserlerinde gördüğümüz, ya geçirdiği bir hastalıktan ya modernliğe ve Batı’ya daha yakın olmanın verdiği bir davranış olarak ya da daha başka sebeplerden dolayı küçük kız çocukları şımartılmaktadır. Bu durumda, yazarın kendi çocukluğunda geçirmiş olduğu hastalık sonrası kendi hayatında yaşadığı etkilerini görmek mümkündür. Çokum’un eserlerinde geçen erkek kahramanlar ise erken yaşta geçim derdiyle uğraşmaya başlayan orta halli, erken olgunlaşan kişilerdir.

Bir kadın yazar olarak eserlerinde kendi ayakları üzerinde durmayı bilen kadını yücelten yazılar kaleme almaktadır. Bununla birlikte, kadın hassasiyetini de eserlerinde ustalıklı işlemektedir.

Ömer Lekesiz, Sevinç Çokum’un sanatına ve eserlerine dair önemli değerlendirmelerde bulunmaktadır. Çokum ile ilgili bu konuda şunları söyler: “Halide Nusret Zorlutuna ve kuşağının ‘yalnız, hülyalı, mazbut kadın’ imgesini, büyük kentin sokaklarındaki hayata katılan bir kadın imgesiyle değiştirmiş ve bu kadınları ideolojik anlamda toplumcu olmayan ancak mevcut toplumsal hayatı belirleyen etkili bir güç olarak öykülerine taşımıştır.”⁴⁰

Sevinç Çokum, Türkçe üzerinde hassasiyetle duran yazarlardandır. Çokum, eserlerinde kullandığı başarılı Türkçe'nin yanı sıra, Türkçe'nin tarih içindeki zenginliğinden okuyucuyu haberdar etmek için tarihi kelimelere de özellikle yer verir. Türk dilinde bilinçsizce yaşanan kullanımlara, yazmış olduğu nitelikli eserlerle karşı durmaktadır. Türk edebiyatının geçmişte ve günümüzde ortaya koyduğu örneklerden eserlerine alıntı yaparak Türk dilinin zenginliğini okuyucuya yansıtmaktadır. Türk kültür tarihinde önemli eserler vermiş birçok kişiye de değinmiştir.

Kaynakça

A) İncelenen Kitaplar

Çokum, S. (2002), *Evlerinin Önü*, İstanbul, Kapı Yayınları.

Çokum, S. (2013), *Rozalya Ana*, İstanbul, Kapı Yayınları.

B) Yararlanılan Diğer Kaynaklar

Argunşah, H. (Aralık 2003), “Kadın Duyarlılığı Açısından Sevinç Çokum’un Hikâyeleri”, *Kadın/Woman 2000 Kadın Araştırma Dergisi*, s.11

Enginün, İ. (2013), *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, İstanbul, Dergâh Yayınları, s.404.

Ercilasun, B. (1977), “Sevinç Çokum: Makine”, *Türk Edebiyatı Dergisi IV*, (S.44), s.22-23.

Hece Dergisi, (2005), *Türk Öykücülüğü Özel Sayısı*, Ankara, Hece Yayınları, Sayı:1, s.356-357.

Kabaklı, A. (2006), *Türk Edebiyatı*, İstanbul, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, cilt: V., s.557-558

Kocakaplan, İ. (Temmuz 1989), “Sevinç Çokum ile Dış Türkler Üzerine Sohbet”, *Türk Edebiyatı Dergisi* (189), s. 35.

Kocakaplan, İ. (Haziran 2003), “Sevinç Çokum Türkçesi”, *Türk Edebiyatı Dergisi* (356), s.23.

Lekesiz, Ö. (2000), “Yeni Türk Edebiyatında Kadın Öykücüler”, *Hece Dergisi Türk Öykücülüğü Özel Sayısı*, (S.46), s.129.

Tanzimattan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi, (2001), İstanbul, Yapı Kredi Yayınları Cilt: I, s. 253-254.

Yılmaz, A. (1997), “Sevinç Çokum’la Tahkiyenin Üç Unsuru (Zaman, Mekân, Şahıslar) Üzerine Mülâkat”, *Türk Edebiyatı Dergisi* (285), s. 25-26.

³⁹ Yılmaz, 1997, s. 25-26.

⁴⁰ Lekesiz, 2000, s.129.